യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 56

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
സർവത്ര സർവഥാ സർവം സർവദാ വ്യോമ്നി ചിന്മയേ .
സാധു സംഭവതി സ്വച്ഛം ശൂന്യത്വം ഖ ഇവാഖിലേ . 1
യത്ര ചിത്തത്ര സർഗശ്രീരവ്യോമ്നി വ്യോമ്നി വാസ്തി ചിത് .
ചിന്മയത്വാത്പദാർഥാനാം സർവേഷാം നാസ്ത്യചിത്ക്വചിത് .. 2
പദാർഥജാതം ശൈലാദി യഥാ സ്വപ്നേ പുരാദി ച .
ചിദേവൈകം പരം വ്യോമ തഥാ ജാഗ്രത്പദാർഥഭൂഃ .. 3
പാഷാണാഖ്യാനമത്രേദം ശൃണു രാമ രസായനമ് .
പൂർവ മയൈവ യദ്ദൃഷ്ടം ചിത്ര പ്രകൃതമേവ ച .. 4
അഹം വിദിതവേദ്യത്വാത്കദാചിത്പൂർണമാനസഃ .
ത്യക്തുമിച്ഛുരിമം ലോകവ്യവഹാരം ഘനഭ്രമം. 5
ധ്യാനൈകതാനതാമേത്യ ശനൈർവിശ്രാന്തയേ ചിരമ് .
ത്യക്താജവം ജവീഭാവ ഏകാന്താർഥീ ശമം വ്രജൻ .. 6
ഇദം ചിന്തിതവാനസ്മി കസ്മിംശ്ചിദമരാലയേ .
സംസ്ഥിതോ വിവിധാഃ പശ്യൻഭങ്ഗുരാ ജാഗതീർഗതീഃ .. 7
വിരസാ ഖല്വിയം ലോകസ്ഥിതിരാപാതസുന്ദരീ .
ന ജാതു സുഖദാ മന്യേ കസ്യചിത്കേനചിത്ക്വചിത് .. 8
ഉദ്വേഗം ജനയത്യന്തസ്തീവ്രസംവേഗഖേദതഃ .
ഇമാ ദൃശ്യദൃശോ ദ്രഷ്ടുരിഷ്ടാനിഷ്ടഫലപ്രദാഃ ..
കിമിദം ദൃശ്യതേ കിം വാ പ്രേക്ഷതേ കോ്ഹമേവ വാ .
സർവ ശാന്തമജം വ്യോമ ചിന്മാത്രാത്മനി രിങ്ഗകമ് .. 6.2.56.10
തസ്മാത്സമസ്തസിദ്ധേന്ദ്രദേവദൈത്യാദിദുർഗമമ് .
സുപ്രദേശമിതോ ഗത്വാ സംഗോപ്യാത്മാനമാത്മനാ 11
അദൃശ്യഃ സർവഭൂതാനാം നിർവികല്പസമാധിഗഃ .
സമേ സ്വച്ഛേ പദേ ശാന്തേ ആസേ വിഗതവേദനമ് .. 12
തസ്മാത്കോ നു പ്രദേശഃ സ്യാദത്യന്തം ശൂന്യതാം ഗതഃ .
യത്രൈതാ നാനുഭൂയന്തേ പഞ്ച ബാഹ്യാർഥവേദനാഃ .. 13
ശബ്ദകാനനവാര്യബ്ദഭൂതൗഘാഭിസമാകുലാഃ .
ക്ഷോഭയന്ത്യഥ സംക്ഷുബ്ധാസ്തസ്മാന്മേ ഗിരയോ്ഹരയഃ .. 14
നാനാവിധാ നഗേന്ദ്രാണാമന്തരാവലിതാ ജനൈഃ .
ദേശാ വിഷമയാ ഏവ നിഃശേഷാ വിഷയാഹിഭിഃ .. 15
ജനൈർജലചരൈർവ്യാപ്താഃ സാഗരാ നീരകുക്ഷയഃ .
വിവിധാരമ്ഭസംക്ഷുബ്ധൈർനഗരാണീവ നാഗരൈഃ .. 16
തടാന്യദ്ര്യമ്ബുരാശീനാം ലോകപാലപുരാണി ച .
ഭൂതാകുലാനി ശൃങ്ഗാണി പാതാലകുഹരാണി ച .. 17
ഗായന്ത്യനിലഭാംകാരൈർനൃത്യന്തി ലതികാഃ കരൈഃ .

പുഷ്പൈർഹസന്ത്യഗേന്ദ്രാണാം ഗുഹാ ഗഹനകോടരാഃ .. 18
മൗനിമീനമുനിസ്പർശകമ്പിനാലചലാമ്ബുജാഃ .
സരസ്യോ വിരസാ ഏവ വാര്യാവർതവിരാവിതാഃ .. 19
പവനസ്പർശസംക്ഷുബ്ധതൃണപാംസുപതാകിനീ .
രടത്യനിലഭാംകാരൈർനിർഝരോർവ്യപ്യസംയതാ .. 6.2.56.20
തസ്മാദാകാശമാശൂന്യം കസ്മിംശ്ചിദ്ദൂരകോണകേ .
അത്ര തിഷ്ഠാമ്യവഷ്ടഭ്യ യോഗയുക്തിമനിന്ദിതാമ് .. 21
കസ്മിശ്ചിദേകകോണേഽത്ര കൃത്വാ കല്പനയാ കുടീമ് .
വജ്രോദരദൃഢം തസ്യാമന്തസ്തിഷ്ഠാമ്യവാസനമ് .. 22
ഇതി സംചിന്ത്യ യാതോഽഹമാകാശമസി നിർമലമ് .
യാവത്തദപി പശ്യാമി സകലം വിതതാന്തരമ് .. 23
ക്വചിദ്ഭ്രമത്സിദ്ധഗണം ക്വചിദുദ്/ഗർജ/ദമ്ബുദമ് .
ക്വചിദ്വിദ്യാധരാധാരം യക്ഷോത്ക്ഷിപ്തക്ഷയം ക്വചിത് .. 24
ക്വചിദ്ഭ്രമത്പുരവരം പ്രാരബ്ധസമരം ക്വചിത് .
ക്വചിദ്-ദ്രവജ്-ജലധരം ക്വചിദുദ്-വൃത്തയോഗിനി .. 25
ക്വചിദ്ദൈത്യ-പുരോഡ്ഡീന-സഗന്ധർവപുരം ക്വചിത് .
ക്വചിദ്ഭ്രമദ്/ഗ്രഹഗണം താരകാകുലിതം ക്വചിത് .. 26
ക്വചിത്ഖേ ഖഗ-സംഘൃഷ്ടം ക്വചിത്ക്രുദ്ധമഹാനിലമ് .
ക്വചിദുത്/പാത-വലിതം ക്വചിന്മണ്ഡലമണ്ഡിതമ് .. 27
ക്വചിദ-പൂർവ-ഭൂതൗഘം നാഗരാവലിതം ക്വചിത് .
ക്വചിദർക-രഥാ+ക്രാന്തം ക്വചിദ+ന്യ/രഥോ+ദ്ധുരമ് .1 28
ക്വചിദാ-ദി+ത്യദാ-ഹാന്തം ശശി-ശൈ+ത്യാ+ന്വിതം ക്വചിത് .
ക്വചിത്ക്ഷുദ്ര-ജനാ-സ+ഹ്യം ക്വചിദ(ഗ്നി-ഔ)ഷ്ണ്യദുർഗമമ് .. 29
ക്വചി-ദുത്താല-വേതാലം ഗരുഡോ+ഡ്ഡാമരം ക്വചിത് .
ക്വചിത്സ+പ്രലയാമ്/ഭോദം ക്വചിത്സ+പ്രലയാനിലമ് .. 6.2.56.30
തതോ ഭൂതഗണാംസ്ത്യക്ത്വാ ദൂരാദ്ദൂരതരം ഗതഃ .
പ്രാപ്തവാനഹമേകാന്തം ശൂന്യമത്യന്തവിസ്തൃതമ് .. 31
അത്യന്തമന്ദപവനം സ്വപ്നേഽപ്യപ്രാപ്യഭൂതകമ് .
മങ്ഗലോത്പാതരഹിതമഗമ്യം വിദ്ധി സംസൃതേഃ .. 32
കല്പിതാഥ മയാ തത്ര കുടീ പ്രകടകോടരാ .
നീരന്ധ്രകുഡ്യനിബിഡാ പദ്മകുഡ്മല-സുന്ദരീ .. 33
ഘുണക്ഷുണ്ണാങ്ഗപൂർണേന്ദുബിമ്ബോദരമനോഹരാ .
കഹ്ലാരകുന്ദമന്ദാരപുഷ്പശ്രീകോശശോഭിതാ .. 34
സമസ്തഭൂതാഗമ്യത്വം തത്ര സംകല്പ്യ ചേതസാ .
അഗമ്യേ സർവഭൂതാനാമഹമാസം തദാ തതഃ .. 35
ബദ്ധപദ്മാസനഃ ശാന്തമനാഃ പരമമൗനവാൻ .
സംവത്സരശതാന്തേന നിർണീയോത്ഥാനമാത്മനഃ .. 36
നിർവികല്പസമാധിസ്ഥോ നിദ്രാമുദ്രാമിവാഗതഃ .
സമഃ സൗമ്യനഭഃസ്വസ്ഥഃ സമുത്കീർണ ഇവാമ്ബരാത് .. 37
ചിരം യദനുസംധത്തേ ചേതഃ പശ്യതി തത്ക്ഷണാത് .

ചിരേണ ചാശാപവനവ്യക്തിവദ്വിതതം യദാ .. 38
തദാ വർഷശതേനാത്ര ബോധബീജം വൃതാന്തരമ് .
ആസീന്മേ ഹൃദയക്ഷേത്രേ കാലമേകം വികാസതഃ .. 39
സംപ്രബുദ്ധോഽഭവന്മേഽഥ ജീവഃ സംബുദ്ധവേദനഃ .
ശിശിരക്ഷീണഗാത്രസ്യ മധാവിവ രസസ്തരോഃ .. 6.2.56.40
തച്ഛതം തത്ര വർഷാണാം നിമേഷമിവ മേ ഗതമ് .
ബഹ്വ്യാഽപി കാലഗതയോ ഭവന്ത്യേകധിയോ മനാക് .. 41
വികാസമാഗതോ ബാഹ്യം ഗതോ ബുദ്ധീന്ദ്രിയക്രമഃ .
വാസന്തഃ പുഷ്പരൂപേണ മദസ്യേവ രസോ മമ .. 42

മാം പ്രാണപൂരിതമുപാഗതസംവിദംശ-
മഭ്യാഗതം ത്വഹമിതി പ്രസുതഃ പിശാചഃ .
ഇച്ഛാങ്ഗനാവിവലിതോഽഥ കുതോഽപി സദ്യഃ
പ്രോന്നാമസന്നമനവായുരിവോഗ്രവൃക്ഷമ് .. 43

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ പാഷാണോപാഖ്യാനേ ആകാശ-മന്ദിരേ
വസിഷ്ഠ-സമാധാന-വർണനം നാമ ഷട്/പഞ്ചാശഃ സർഗഃ .. 56 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
17.12.2023